ئەو پیاوەی لە کەس نەدەچوو! … هێمن خورشید

بۆ مەرگی نەوشیروان مستەفا ئەمین

19ی ئایاری 2017، ڕێك بیستوپێنج ساڵ دوای یەکەمین هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان، مرۆڤێك ئێرەی جێهێشت و بەرەو جیهانی نادیاری بێكۆتایی بنە و بارگەی پێچایەوە.

ئەو پیاوە لە کەس نەدەچوو، خۆی خۆی بوو و تەواو. ئەو نەیارەکانیشی هاوشێوەی یارەکانی پێی سەرسام بوون، ئەگەرچی دەیانشاردەوە. ئەو هەم کەم قسەی دەکرد و هەم کاتێ کە قسەی دەکرد جیاواز دەدوا. لە کاتێکدا سیاسییەکانی دیکە قسەی کێشەیی دەکەن و قسەی هەموویشیان کۆپیی یەکترە و بەر لەوەی زار بکەنەوە، خەڵکی دەزانن چی دەڵێن و دەتوانن تەواویان بکەن، ئەو قسەکانی هی خۆی بوون و کەس نەیدەتوانی تەواویان بکات!

ئەو زیاتر وەك نووسەرێك دەپەیڤی، ڕستەکانی کورت و پڕ بوون، وشەیەکت لێ دەرکردبان ماناکەیان تێکدەچوو، چون حیسابی بۆ ژمارەی وشە و ڕستەکانی دەکرد. کە قسەی دەکرد وات هەستدەکرد قسە لەگەڵ خۆیدا دەکات، چاوی لە کامێرا نەبوو، بۆیە بێمنەت دەردەکەوت، ڕەنگە تاقە کوردێك بووبێت لە دنیادا، وەختێ لە بەرنامەیەکدا بەشدار دەبوو و بێژەرەکە لێی دەپرسی: دوا وتەت چییە؟ وتبێتی: “هیچم نەماوە”. ئاخر تاکی ئێمە قەت تێر لە قسە ناخوات و تا ڕێی بدەیت قسە دەکات!

ئەگەرچی وەك هەر تاکێکی ئەم وڵاتە، ئەویش خاڵی نەبوو لە خەم و کەسەرگەلێك کە باری شانیان خەم کردبوو و هەندێ جار بە لاڕێیاندا دەبرد، لێ هەرچۆنێك بێت جیاواز بوو.

قەدەر منی سێ جار لەگەڵ ئەو پیاوەدا کۆکردەوە، نێوان هەر دوو جارێکیان چەند ساڵێك بوو، جارێکیان نە ئەو هیچ قسەیەکی لە زار دەرچوو و نە من ڕێگەی ئەوەم هەبوو هیچ قسەیەکی لەگەڵ بکەم. جاری دووەمیان چەند کەسێك لەگەڵیدا کۆبووینەوە و هەم ئەو قسەی کرد و هەم من دەرفەتی ئەوەم بۆ ڕەخسا قسە بکەم، وەلێ دانیشتنەکە هەم گشتی بوو و هەم کورتخایەن. لێ جاری سێیەم کە نزیکەی نیو سەعاتێکی خایاند، قسەی زۆری تێدا کران، هەرگیز داخی ئەوەم ناچێت کە نە ئەو کات هیچم لەبارەی دانیشتنەکەوە نووسی، نە قسەکانم تۆمارکردن و نە تەنانەت سەرەخاڵەکانیشم لە لای خۆم یادداشت کردن، بۆیە جگە لە

چەند خاڵێکی گشتی، وردەکاریم بیرنەماون. لێ لەو دانیشتنەدا یەك دوو قسەیەك كران، بۆ مێژوو دەمێننەوە و مافی شاردنەوەیان بە خۆم نادەم.

یەکەم جار ئەوم بینی، ئەوەندەی بیرم مابێت مانگی شوبات یان ئاداری 2001 بوو، لە بەشی ناوخۆیی ئیسکانی شاری سلێمانی بووم، لەپڕ دەنگۆی ئەوە بڵاوبوویەوە کە (مام جەلال) لە زانکۆی سلێمانییە و بەرەو بەشی ناوخۆیی دێت! هەواڵەکە کەمێك سەیر بوو و سەرەتا باوەڕم نەکرد، کەچی ئەوەندەی پێنەچوو چەند ماشێنێك وەستان و ژمارەیەکی زۆر چەکدار بە هەموو لایەکدا بڵاوبوونەوە، تاقی بەیانی بوو، بەشی ناوخۆیی خوێندکاری زۆری لێ نەبوون، لەپڕ تاڵەبانی دەرکەوت، ڕەوانشاد د.کەمال خۆشناو کە ئەو وەخت سەرۆکی زانکۆی سلێمانی بوو بە شانییەوە بوو و زۆربەی سەرکردە دیارەکانی ئەو وەختی یەکێتیی نیشتمانیشی لەگەڵدا بوون. ئەوەی هەر لە یەکەم نیگاوە سەرنجی ڕاکێشام پیاوێکی باڵابەرزی کەمێك لاوازی جلوبەرگ سادەی دوورەپەرێز بوو. وردەوردە خوێندکارەکان دوو دوو و سێ سێ دەگەڕانەوە و خەڵکی ئەو دەوروبەرەیش ڕوویان لە بەشی ناوخۆیی دەکرد.

زۆری پێ نەچوو ئاپۆرایەك دروست بوو –لێرەدا بواری باسکردنی تەواوی ڕووداوەکەی ئەو ڕۆژە نییە- تاڵەبانی بۆ هەرکوێ هەنگاوی دەنا، ئاپۆراکە لەگەڵی دەکشا، هەموو ئەو بەرپرسانەیشی لەگەڵ تاڵەبانیدا بوون، لەتەك ئاپۆراکەدا دەکشان، تەنیا کەسێك کە لە دوورەوە بە تاقی تەنیا وەستابوو و کەسی بە دەورەوە نەبوو ئەو پیاوە باڵابەرزە بوو. لە هەرکوێی ئاپۆراکەوە سەرنجت بدایە سەری ئەوت دەبینی، وا دەردەکەوت سەری لە باڵای هەمووان بڵندتر بێت! دوای بیست خولەکێك مانەوە، تاڵەبانی بڕیاری ڕۆیشتنی دا، بوو بە جموجۆڵ و ڕاکەڕاك… چەکدار و پاسەوانەکان هەموو جووڵان، مەسوول هەریەکەی دوو سێ چەکداریان بە دەورەوە بوون و کەوتنە ڕێ، ماشێنەکان کردیان بە هۆڕنلێدان و خوێندکارەکان و ئەودوای خەڵکەکەیش بەرەو لای دەرگای دەرەوەی بەشی ناوخۆیی هوروژمیان برد، کەچی ئەو پیاوە باڵابەرزە هەر لە جێی خۆیدا وەستابوو و نەدەجوڵا.

زۆری نەبرد ماشێنەکان دایانکێشا و خەڵکەکە بڵاوەیان لێی کرد، منیش هەر سەرنجی ئەو پیاوەم دەدا و نەمدەزانی بۆ ناجووڵێت؟ بۆ کەس لێی نزیك نابێتەوە؟ بۆ هەموو ڕۆیشتن و بەجێیانهێشت؟ لەم لێکدانەوانەدا بووم، ماشێنێکی مۆدێل کۆن لە دیوی ئەوبەری جادەکەی بەردەم بەشی ناوخۆییەوە دەرکەوت، هەڵە نەبم بەرازیلییەکی سوور

بوو، تەنیا یەك چەكدار بە تەنیشتییەوە وەستابوو، چەكدارەكە چاوی هەڵبڕی و تەماشایەكی ئەمی كرد، ئەمیش بە دوو سێ هەنگاوی درێژی خێرا لە دەرگاكە چووە دەرەوە و لە چاوتروكاندنێكدا خۆی گەیاندە ماشێنەكە و ئەوەندەی بڵێی بیسمیللا هەردووكیان سەركەوتن و بە ئاراستەی پێچەوانەی ماشێنەكانی تاڵەبانی و هاوەڵەكانیدا بەڕێكەوتن!

پێشتر ناوی ویم بیستبوو، لێ ئەوە یەكەم جارم بوو بیبینم. سام و هەیبەتێكی هەبوو، بەتایبەت بۆ تەمەنی ئەو وەختی من، سامەكەی لە دوو شتدا بوو: بێدەنگییەكەی و تیلەنیگا خەیاڵەوییەكەی كە دەیگرتە خاڵێكی دوور.

چەند خولەكێك لەنیوان داكێشانی ماشێنی مەسوولەكان و ڕۆیشتنی ئەمدا هەبوو، لەو چەند خولەكەدا ئەوەندەی بیرم بێتەوە، من و ئەو كەسمان لەنێواندا نەبوو، هەمووان دوای ئاپۆراكە كەوتن و دوایش بڵاوەیان لێی كرد، كەچی نەمتوانی لێی نزیك ببمەوە و لێی بپرسم: تۆ بۆچی ئەوەندە تەنیای؟ بۆ جلەكەت وەك ئەوانی دیكە نییە؟ بۆ خەم ڕووخساری پۆشیوی؟!
جاری دووەمی یەكتربینینمان هاوینی 2007 بوو، وەختێ تازە كۆمپانیای وشە دامەزرابوو، هێشتا خوێندنی زانكۆم تەواو نەكردبوو، لەگەڵ پێنج شەش هاوڕێیەكدا سەردانێكی گردی زەرگەتەمان كرد و نزیكەی سەعاتێك لەگەڵ ئەو پیاوە دانیشتین. لەو دانیشتنەیشدا هەڵسوكەوتی لە قسەكانی زیاتر سەرنجیان كێش كردم. هاوڕێیەكمان دەیگوت دیمەنی جگەرەكێشانی ئەو ڕۆژەی وی، بناغەی جگەرەكێشانی من بوو!
عادەتێكی هەبوو، پرسیارێكی هەڵدەدایە ساحەی بەرانبەرەوە و ئینجا بەوردی گوێی لە وەڵامەدانەوەكەی دەگرت. ئەو ڕۆژەیش ڕووی لە ئێمە كرد و پرسی: ئێوە خوێندكاری زانكۆن، ڕاستە دەڵێن زۆرێك لە خوێندكارانی زانكۆ، جگە لە زمانی كوردی هیچ زمانیكی تر نازانن؟ منیش بە پێكەنینەوە وتم ئەوەیان شتێكی بێگومانە، تۆ بپرسە ڕاستە مامۆستای زانكۆ هەیە جگە لە زمانی كوردی هیچ زمانێكی تر نازانێت؟! ئەوەی كە نایزانێت قەینا، بەس نایشزانێت كە نەزانینی كێماسییە و پێویستی بە چارەسەرە!
بەو قسەیەی من زۆر پێكەنی و وتی ئاوها؟! ئامادەبووان یەكڕا پشتیوانییان لە قسەكەم كرد.
قسەیەكی تری كە لە هەمان دانیشتندا كردی و بیرم ناچێتەوە، چونكە ئاماژە بوو بۆ وردیی و دووربینیی وی، ئەوە بوو لە پسپۆڕییمانی

پرسی و کە زانی یەك دووانێکمان لە کۆلێژی شەریعە دەخوێنین، وتی: ئێوە ئێستا هەلی باشتان لە بەردەمدایە، بیرتان کردووەتەوە لەوەی دواتر فیقهی موقارن بخوێنن؟ زۆر پێویستمان بەو فیقهەیە بۆ بابەتی یاسا و دەستوور!

کاتیك برادەران نیازی خۆیانیان بۆی ئاشکرا کرد –هەڵبەت ئەو پێشتریش زانیبووی بۆ چ مەبەستێك چووینەتە لای- پرسی: ئێوە دەتانەوێت گۆڤاری ئیسرائیلناسی دەربکەن؟ باشە کەستان زمانی عیبری دەزانن؟ ئەوە مەرجێکی بنەڕەتییە. دیار بوو باوەڕی بە بیرۆکەکەمان نەبوو.

سێیەم یەکتربینینمان لە مانگی تەممووزی 2013دا بوو، دوو هەفتەیەك بەر لە وادەی هەڵبژاردن، لەسەر داوای هاوڕێیەك، لەگەڵ (د.فەهمی عەلی)یدا سەردانێکی گردەکەی زەرگەتەمان کرد و زۆربەی ژوور و جێگە گرنگەکان گەڕاین، خۆشترین وێستگەی سەردانەکەمان ئەو دانیشتنە پێنج قۆڵییە بوو کە لە ژوورەکەی ویدا سازبوو.

کاتێ گەیشتینە بەردەم ژوورەکەی، یەکێك لە کوڕەکانی و چەند دۆستێکی تر پێشوازییان لێ کردین. پێیان وتین میوانی هەیە، دەبێت کەمێك چاوەڕێ بین. زۆری نەخایاند میوانەکانی ڕۆیشتن، بە بێ وەستان بە ئێمەیان وت فەرموون! کە چووینە ژوورەوە، تەنیا کاك ڕێبین هەردی لە لا بوو. ئێمەیش من و د.فەهمی و کاك هوشیار عومەر بووین، ئەمەی دوایی ڕێکخەری سەردان و دانیشتنەکە بوو.

مامۆستا هوشیار ئێمەی پێی ناساند. ئەو کە گوێی لە ناوی پزیشکیی دەروونی بوو، یەکڕاست بە پێکەنینەوە وتی: کاکە ئەوە چل ساڵە (پارتی) دەڵێت نەوشیروان مستەفا نەخۆشیی دەروونیی هەیە، ئەوە من و ئەوە ئێوە، فەرموون بزانن ڕاستە نەخۆشم؟! هەموومان پێکەوە پێکەنین. دوای کەمێك بێدەنگی، ئەم جارەیان بە شێوەیەکی جیددیتر کەوتەوە دوان و وتی: لە گاڵتە دەربچێت، ئێوە سەرکردە سیاسییەکانی کورد بە تەواو دەزانن؟! پرسیارەکەی هەڵیدایە ساحەی ئێمەوە، تۆپێکی ئاگرین بوو و دەبوایە خۆمانمان لێی بپاراستایە. من یەکسەر تۆپەمەکەم لێی وەرگرت و هەڵمدایەوە ساحەی خۆیەوە، بزەپێکەنینێکم کرد و پێیم وت: تۆ خۆت چۆنی دەبینیت؟ زۆر بەجیددی وەڵامی دایەوە، وتی: وەڵا بە ڕای من لە سەدا هەشتامان، بە خۆیشمەوە، تەواو نین! من وتم بەرپرسەکانی وڵاتی خۆمان زۆریان تەنیا تەماشای ئاوێنەیەك دەکەن کە ڕوخساری خۆیانیان جوان پیشان دەدات، تەنیا گوێ لە کەسانێك دەگرن کە مەدح و سەنایان دەکەن، بۆیە زەحمەتە هەرگیز ڕاستییەکانیان وەك هەیە، ئاوها پێ بگات.

لە درێژەی قساندا وتم: ئەوەی ئێستا بەڕێزت دەینوێنیت، لەوەی هەر کەسێك بیەوێت، دەتوانێت بەبێ پرسگە و نۆرەگرتن بێت بتبینێت، شتێکی زۆر گەورە نییە، لێ چونکە سیاسییەکانی دیکە کەس بەئاسانی دەستی پێیان ناگات، ئەمەی بەڕێزت دەیکەیت، بۆت بووەتە ئیمتیاز! نە ئەو و نە کەسی دیکە هیچیان نەوت. بەڵام دوای ئەوەی دەرچووین، بە خۆمم گوت ئەگەرچی لە دەربڕینی ئەو بۆچوونەتدا نیازت خراپ نەبوو و ئەوەی وتت ڕاستییەکی بێگومانە، لێ دەربڕینەکەت زەق و ڕەق بوو، دوور نییە دڵی ئەو پیاوەت بەو قسەیەت ڕەنجاندبێت.
گەلێ باس تاووتوێ کران، بەداخەوە زۆرێکیانم بیرنەماون، ئومێدەوارم ئەو بەڕێزانەی تر بیریان مابن. باسی زمان کرا، چەند وشەیەکی هێنایە ناوەوە، دەبینم زۆر بەچێژەوە لە ڕەگوڕیشەیان ورد دەبێتەوە. ئیمەیش بۆیمان دەسەندەوە.

شتێکی تر کە لەو دانیشتنە بیرم مابێت، پرسیارێکی بوو دەربارەی نەخۆشیی دەروونیی درێژخایەن، پرسی: ئەو نەخۆشانەی خۆزانیان نییە و بێلانەن، لە لای ئێوە جێیان دەبێتەوە؟ ئێمەیش بەوردی باسی دۆخی نەخۆشخانە و شێوازی وەرگرتنی نەخۆش و کەمیی جێگەمان بۆ کرد. وتی: ئەی چۆن تا ئێستا بیر لەوە نەکراوەتەوە بەشێکی گەورە دروست بکرێت و هەموو نەخۆشەکان بگرێتە خۆی؟ ئێمەیش وتمان: ئێمەیش دەپرسین بۆ نەکراوە؟ ئەو پرسیارە دەبێت حکوومەت وەڵامی بداتەوە. ئینجا ڕووی لە کاك ڕێبین کرد و پێی وت: "ئەمان دەزانن، نەخۆشانی شیزۆفیرینیا، ئەگەر چارەسەریان بدرێت، چاك دەبنەوە" لە ڕووم نەهات پێی بڵێم لە ڕووی زانستییەوە وا نییە!

باسی زانکۆ و نووسین و ئەو شتانەیش کرا، پەیمانم پێ دان دوو کتێبی خۆمیان بۆ بنێرم، دواتر پەیمانەکەم لەگەڵ وی بەسەر برد و هەردوو کتێبی (نەخوێندەواری لە زانکۆدا) و (فووکردن لە خۆڵەمێش)م بۆ نارد، کەچی تا ئێستایش قەرززداری کاك ڕێبینم و بۆ ئەوم نەناردوون!
ئەو ڕۆژە وا دیار بوو جەوی خۆش بوو، تاقەتی قسەکردنی هەبوو، زوو زوو سوعبەتی دەکرد و پێدەکەنی. نیو سەعاتێك یان زیاتر بوو دانیشتبووین، لەپڕ بێدەنگ بوو، تەماشایەکی بنمیچی ژوورەکەی کرد، سەری بە لای دەستەڕاستیدا سووڕاند و بێدەنگی قەیرێك ژوورەکەی داپۆشی، تاقە شتێك بێدەنگییەکەی دەشکاند دەنگی کۆخەی وی بوو. زانیم ئەگەر لەوە زیاتر دابنیشین، میوانێکی ڕەزاقورس دەبین. ڕووم لە د.فهمی کرد و بەئەسپایی لێیم پرسی: نەڕۆین؟ ئەویش سەری ئەرێی لەقاند. ڕوخسەتمان خواست و هەڵستاین، خۆی و ڕێبین هەردی لەگەڵمان

هەڵستان و خواحافیزییان لێ کردین.

لەو سێ جار بینینەیەوە و لە خوێندنەوەی هەندێ کتێبییەوە، بڵام دەرکەوت ئەو کەسێکی بێمنەتە لە قسە و ڕای دەوروبەر، زیاتر لەگەڵ خۆیدا دەژی، خەڵکناسە، حەزی لە سادەییە، قسەیەك بە ڕاستی بزانێت دەیکات، ئەگەرچی ڕەق و ئازاردەریش بێت، لێ مەرج نییە مەبەستی ئازاردانی بەرانبەر بێت. هەر سروشتی وایە. هەروەها بڵام دەرکەوت ئەو پیاوە زۆر زیاتر لەوەی دەریدەبڕێت بیر دەکاتەوە و خەمیش زۆر هەڵدەگرێت، ڕەنگە زۆر نهێنیی لە ژیاندا هەبووبێت، هەتا لە دنیایش دەرچوو کەسێکی شکنەبرد بێت لە لای درکاندبێتنی!

سادەییەکەی دروستکراو و زۆرلەخۆکردوو نەبوو، ئەو زیاتر بیرکەرەوە بوو، زیاتر نووسەر بوو لەوەی سیاسی بێت. ڕاستە هۆشی بەسەر زۆر شتدا دەشکا، لێ لە ڕووی دەروونییەوە نەیدەتوانی هەموو شتێك تێپەڕێنێت. نەیدەتوانی بە نهێنی جنێو بە کەسێك بدات و ڕووبەڕوویش ماچی بۆ هەڵدات.
باسی ڕابردووی دەکرێت و دەڵێن گوایە خەڵکێکی زۆری کوشتووە. من نازانم ئەوەیان تا چەندێك ڕاستە، لێ دەزانم ئەگەر ئەوەیشی کردبێت، کەسێتیی ئێستای درێژکراوەی ئەویانە، هەرکەسێکی کوشتبێت لای خۆی پاساوی هەبووە، چۆن سڵی لەوە نەکردووەتەوە قسەی ڕەق بە هەرکەسێك بکات کە بە شیاوی زانیوە، هەر ئاوهایش گوللـەی بە کەسێکەوە ناوە کە بە شیاوی زانیوە. ئەمە پاساوی کوشتن نییە، دەمەوێت بڵێم ئەو پیاوە نەگۆڕاوە، وەك بڕێ جاران کەسێك بووبێت و دواتر بووبێت بە کەسێکی تر.

ئەوەی خوێندتەوە نە پەسنە و نە شکاندن. هەرچییەك دیومە و پێی گەیشتووم هەر ئەوەم خستووەتە ڕوو. ئومێد دەکەم لە داهاتوودا دەرفەتم بۆ بڕەخسێت زیتر و وردتر لەسەر ئەم کەسێتییە جیاوازەی نێو کایەی سیاسی و ڕۆشنبیریی کوردی قەڵەم بگێڕم.